

СЛОБОДЕНЮК І. В.,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри поліцейського права
(Національна академія внутрішніх
справ)

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.4.29>

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРВІСНИХ ЦЕНТРІВ МВС УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Статтю присвячено дослідженню сутності, ознак та переліку принципів діяльності сервісних центрів МВС України, їх особливостей реалізації, а також пропозицій щодо їх систематизації. Охарактеризовано наукові підходи до з'ясування принципів діяльності сервісних центрів МВС України. Визначено дефініцію «принципи» – це основні засади, вихідні ідеї, основа системи, діяльності державного органу, правового явища. Констатовано, що принципи діяльності сервісних центрів МВС України мають властивості і функції права, а саме: (1) вони нормативно-регулятивні, всезагальні, обов'язкові, об'єктивно-зумовлені, історичні й ідейно-політичні категорії; (2) їх соціальною функцією є регулювання й охорона суспільних відносин; (3) вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають відокремлюючі ознаки від усіх інших.

Розкрито, що принципи діяльності сервісних центрів МВС України покликані відображати закономірності, об'єктивно існуючі в адміністративно-правовому регулюванні надання публічних послуг, що мають особливе значення для організації й функціонування діяльності сервісних центрів МВС України. Встановлено, що «принципи діяльності сервісних центрів МВС України» слід розуміти як основні засади, вихідні ідеї, що визначають природу і соціальну сутність діяльності сервісного центру МВС України, його спрямованість і основні властивості. Здійснено розподіл на три групи принципів діяльності сервісних центрів МВС України: (1) загальносистемні, (2) структурні та (3) спеціалізовані. Наведено авторський перелік принципів діяльності сервісних центрів МВС України.

Встановлено, що до принципів діяльності сервісних центрів МВС України слід віднести такі, як: (1) верховенство права; (2) законність та юридичну визначеність; (3) забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина; (4) доступність послуг для всіх фізичних та юридичних осіб; (5) дотримання стандартів надання адміністративних послуг; (6) забезпечення єдності державної політики надання адміністративних послуг; (7) єдиноначальність, оперативність та своєчасність; (8) безперервність, відкритість та прозорість; (9) доступність інформації про надання адміністративних послуг; (10) захищеність персональних даних; (11) раціональна мінімізація кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; (12) неупередженість та справедливність при наданні адміністративних послуг; (13) доступність та зручність для суб'єктів звернень; (14) пропорційність та транспарентність; (15) відповідальність за прийняття чи відмову в прийнятті публічної послуги.

Ключові слова: сервісні центри МВС України, принципи, класифікація, адміністративні послуги, адміністративно-правове регулювання.

Slobodeniuk I. V. Operating principles of service centers of Ministry of Internal Affairs of Ukraine: concept and classification

The article is devoted to the study of the essence, features and the list of principles of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, their implementation features, as well as proposals for their systematization. The article describes scientific approaches to clarifying the principles of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The definition of “principles” is defined – these are the basic principles, output ideas, the basis of the system, the activities of a state body, a legal phenomenon. It was stated that the principles of activity of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine have the properties and functions of law, namely: (1) they are normative and regulatory, universal, obligatory, objectively determined, historical and ideological and political categories; (2) their social function is to regulate and protect public relations; (3) they are an independent legal category, that is, they have separating characteristics from all others.

It is revealed that the principles of activity of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are designed to reflect the laws that objectively exist in the administrative and legal regulation of the provision of public services, which are of particular importance for the organization and functioning of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. It has been established that “the principles of the activity of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine” should be understood as the basic principles, output ideas that determine the nature and social essence of the activity of the service center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, its focus and main properties. The division into three groups of principles of activity of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine has been carried out: (1) general system (2) structural and (3) specialized. The author's list of the principles of the service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is given.

It has been established that the principles of activity of service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine should include: (1) the rule of law; (2) legality and legal certainty; (3) ensuring the observance of human and civil rights and freedoms; (4) availability of services for all individuals and legal entities; (5) adherence to standards for the provision of administrative services; (6) ensuring the unity of state policy for the provision of administrative services; (7) unity of command, efficiency and timeliness; (8) continuity, openness and transparency; (9) the availability of information on the provision of administrative services; (10) security of personal data; (11) rational minimization of the number of documents and procedural actions that are required to obtain administrative services; (12) impartiality and fairness in the provision of administrative services; (13) accessibility and convenience for the subjects of requests; (14) proportionality and transparency; (15) responsibility for accepting or refusing to accept a public service.

Key words: *service centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, principles, classification, administrative services, administrative and legal regulation.*

Постановка проблеми. Однією з невирішених проблем управлінської діяльності є проблема встановлення єдиного підходу до визначення та переліку принципів діяльності сервісних центрів МВС України та критеріїв їх розподілу на види. Важливими напрямками удосконалення діяльності сервісних центрів МВС України є запровадження публічно-сервісного підходу в їх діяльності; зменшення адміністративних бар'єрів та спрощення процедури отримання публічних послуг, а також застосування критеріїв, які визначають доступність та якість публічних послуг, що надаються фізичним та юридичним особам; постійний моніторинг за якістю та доступністю надання публічних послуг сервісними центрами МВС

України, що сприятиме підвищенню прозорості та зрозумілості діяльності цих органів [1]. Тому дуже важливим є вивчення системи принципів права, на якій ґрунтується діяльність сервісних центрів МВС України і яка є основою його розвитку в контексті надання сервісних послуг, їх доступності та якості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розкриття особливостей застосування принципів права досліджували українські та іноземні вчені, такі як: О. Андрійко, Г. Атаманчук, В. Авер'янов, Ю. Битяк, Ю. Шемшученко, О. Шевчук та ін. Однак, аналізуючи спеціалізовану юридичну літературу, можна дійти висновку, що належної уваги вивченню принципів діяльності сервісних центрів МВС України на доктринальному рівні з позицій адміністративно-правової науки в сучасних умовах реформування правоохоронних органів не приділялося достатньо уваги. Зазначене вище зумовлює актуальність тематики цієї наукової статті та створює передумови для подальших досліджень.

Мета статті – аналіз особливостей принципів діяльності сервісних центрів МВС України, їх сутності та поняття, а також пропозицій щодо їх систематизації.

Виклад основного матеріалу. У словнику вказується термін «принцип», який походить від лат. *principium* (основа, початок) і трактується як основне, вихідне положення теорії, вчення тощо; керівна ідея, основне правило діяльності; внутрішнє переконання, погляд, що визначає норму поведінки; основа устрою, дії будь-якого механізму... [2, с. 409]. Принципи – це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішньодержавного і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації; а по-друге – внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності [3, с. 110]. У філософській довідковій літературі термін «принцип» указується як центральне поняття, основа системи, узагальнення й поширення будь-якого положення на всі явища тієї галузі, з якої цей принцип було абстраговано [4, с. 362]. Отже, дефініція «принципи» – це основні засади, вихідні ідеї, основа системи, діяльності державного органу, правового явища. Вищенаведене можна віднести і до принципів діяльності сервісних центрів МВС України. Принципи діяльності сервісних центрів МВС України покликані відображати закономірності, об'єктивно існуючі в адміністративно-правовому регулюванні надання публічних послуг, що мають особливе значення для організації й функціонування діяльності сервісних центрів МВС України. Принципи права виконують функцію орієнтиру у здійсненні діяльності сервісних центрів МВС України.

На думку Колодій А.М., юридичні принципи перебирають на себе всі властивості і функції права. А це означає, що: (а) вони нормативно-регулятивні, всезагальні, обов'язкові, об'єктивно-зумовлені, історичні й ідейно-політичні категорії; (б) їх соціальною функцією є регулювання й охорона суспільних відносин; (в) вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають відокремлюючі ознаки від усіх інших [5, с. 42], у тому числі щодо принципів діяльності сервісних центрів МВС України. З наукової позиції Д.М. Овсянко принципи представляють собою загальні положення, основоположні вимоги, найважливіші з яких закріплюються в законодавстві [6, с. 33]. Кунєв Ю.Д. визначає, що принципи державного управління розуміються як об'єктивно зумовлені нормативні начала, що є своєрідним відображенням законів і закономірностей соціального суспільного розвитку, соціальних потреб, цінностей, законів і закономірностей управління, які в основному закріплені в юридичних актах у вигляді керівних правил і норм поведінки, що відповідають цілям діяльності системи управління та визначають вимоги до системи, структури, організації і процесу управління [7, с. 11]. Принципи управління, на думку Г. Атаманчука, – це закономірність, відношення або взаємозв'язок елементів управління, що виражені у вигляді певного наукового положення, яке закріплене в своїй більшості правом і застосовується в теоретичній і практичній діяльності людей по управлінню [8, с. 125]. Є.О. Легеза під принципами надання публічних послуг розуміє основоположні засади, на яких ґрунтується процес діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо надання публічних послуг фізичним та юридичним особам [9, с. 109]. Мозговий О.О. принципами діяльності сервісних центрів МВС України

називає комплекс нормативно-визначених положень, які визначають вектор розвитку публічно-сервісної функції держави у сфері безпеки дорожнього руху та окреслюють організаційну основу інституціональної складової в системі Міністерства внутрішніх справ, що покликана забезпечити упорядкування відносин, пов'язаних із експлуатацією джерела підвищеної небезпеки, яким є транспортні засоби та здійснення превентивної діяльності щодо останніх тощо [10, с. 72]. Із нашої точки зору, під правовою конструкцією «принципи діяльності сервісних центрів МВС України» слід розуміти основні засади, вихідні ідеї, що визначають природу і соціальну сутність діяльності сервісних центрів МВС України, його спрямованість і основні їх властивості.

У подальшому розглянемо класифікацію принципів діяльності сервісних центрів МВС України в наукових джерелах. Так, Г. Агаманчук, досліджуючи проблеми управління як явища, класифікує принципи на такі групи: соціально-політичні, організаційні, організаційно-політичні, організаційно-технічні, економічні, організаційно-правові, загально-суттєві, видові, загальні, окремі, функціонально-структурні, організаційно-структурні, принципи державно-управлінської діяльності [8, с. 267]. О.О. Мозговий принципи діяльності сервісних центрів МВС України пропонує розглядати як систему, а саме: (1) загальносистемні принципи, які визначають державну політику у сфері надання адміністративних послуг; (2) спеціальні принципи, що характеризують сферу реалізації публічно-сервісної функції держави, а саме безпеку дорожнього руху; (3) специфічні принципи, які безпосередньо характеризують діяльність сервісних центрів МВС стосовно об'єкта підвищеної небезпеки [10, с. 72]. Більшість науковців розрізняють три групи принципів управління (державного): загальносистемні, структурні та спеціалізовані [11, с. 38]. Взявши за основу дану позицію, принципи діяльності сервісних центрів МВС України доцільно поділити на три групи: (1) загальносистемні, (2) структурні та (3) спеціалізовані.

Не існує єдиного переліку принципів діяльності сервісних центрів МВС України. При цьому нормативно-правові акти, які регулюють положення про МВС України [12] та сервісні центри МВС України [13], не містять посилання на принципи діяльності та не визначають їх поняття. Так, положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено принципи діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, серед яких відокремлені такі: (1) верховенство права; (2) забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина; (3) безперервність; (4) законність; (5) забезпечення єдності державної політики; (6) відкритість та прозорість; (7) відповідальність; (8) єдиноначальність (ст. 2) [14].

Згідно з положеннями Закону України «Про адміністративні послуги», державна політика у сфері надання адміністративних послуг базується на принципах: (1) верховенства права, у тому числі законності та юридичної визначеності; (2) стабільності; (3) рівності перед законом; (4) відкритості та прозорості; (5) оперативності та своєчасності; (6) доступності інформації про надання адміністративних послуг; (7) захищеності персональних даних; (8) раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; (9) неупередженості та справедливості; (10) доступності та зручності для суб'єктів звернень [15].

Відповідно до положень Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, розвиток системи надання адміністративних послуг повинен здійснюватися з урахуванням таких основних принципів, як: (1) доступність послуг для всіх фізичних та юридичних осіб; (2) дотримання стандартів надання послуг; (3) відповідність розміру плати за послуги економічно обґрунтованим витратам, пов'язаним з їх наданням; (4) відкритість [16].

На думку О.О. Мозгового, до принципів діяльності сервісних центрів МВС України слід відносити: (1) принцип законності; (2) пропорційності як вимоги щодо обмежень рішень сервісних центрів МВС України з метою упорядкування відносин, пов'язаних із експлуатацією джерела підвищеної небезпеки, яким є транспортні засоби, та здійснення превентивної діяльності щодо останніх; (3) принцип участі у прийнятті рішення; (4) принцип тран-

спарентності; (5) принцип інформаційної доступності щодо вимог та порядку отримання публічної послуги в сервісному центрі; (6) установлення єдиних вимог до порядку видачі адміністративних актів на об'єкти підвищеної небезпеки та пов'язану з ними діяльність; (7) відповідальності за прийняття чи відмову в прийнятті адміністративного акту в сфері безпеки дорожнього руху тощо [10, с. 71].

Із нашої точки зору, до принципів діяльності сервісних центрів МВС України слід віднести такі: (1) принцип верховенства права; законності та юридичної визначеності; (2) забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина; (3) доступність послуг для всіх фізичних та юридичних осіб; (4) принцип законності; (5) дотримання стандартів надання послуг; (6) забезпечення єдності державної політики надання адміністративних послуг; (7) єдиноначальності, оперативності та своєчасності; (8) безперервності, відкритості та прозорості; (9) доступності інформації про надання адміністративних послуг; (10) захищеності персональних даних; (11) раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; (12) неупередженості та справедливості; (13) доступності та зручності для суб'єктів звернень; (14) пропорційності та транспарентності; (15) відповідальності за прийняття чи відмову в прийнятті публічної послуги.

Вищенаведені принципи можна поділити на загальносистемні (законність, гласність, верховенство права, прозорість), структурні (принцип пропорційності, принцип територіальності) та спеціалізовані (принцип єдиноначальності, доступності інформації про надання адміністративних послуг, захищеності персональних даних) та ін. Зазначимо, що наведений перелік принципів діяльності сервісних центрів МВС України не є вичерпним.

Висновки. Удосконалення принципів діяльності сервісних центрів МВС України повинно мати комплексний характер, формувати правильні підходи до створення базових ідей реалізації його діяльності та відповідати вимогам сучасної української правової доктрини. Принципи діяльності сервісних центрів МВС України – це основні засади, вихідні ідеї, що визначають природу і сутність діяльності сервісного центру МВС України, його спрямованість і основні його властивості. Принципи діяльності сервісних центрів МВС України доцільно поділити на три групи: (1) загальносистемні, (2) структурні та (3) спеціалізовані.

Список використаних джерел:

1. Джафарова О.В. Мозговий О.О. Деякі аспекти удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності сервісних центрів МВС України. 2020. URL : dspace.univd.edu.ua (дата звернення: 23.07.2020).
2. Новий тлумачний словник української мови. У 4-х т. Т.4. / Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпко. Київ, 1998. 910 с.
3. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 5: П-С. 2003. 730 с.
4. Философский энциклопедический словарь / ред.-сост.: Е.Ф. Губский, Г.В. Коралева, В.А. Лутченко. Москва : Изд-во ИНФРА-М, 2006. С. 362.
5. Колодій А.М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63807/08-Kolodiy.pdf> (дата звернення: 23.07.2020).
6. Овсянко Д.М. Административное право : учебное пособие. Москва : Юристъ, 2002. 468 с.
7. Кунев Ю.Д. Принципи побудови та вдосконалення організаційної структури органів внутрішніх справ України: загальнотеоретичні аспекти державного управління : автореф. дис...канд. юрид. наук. Харків, 2001. 17 с.
8. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций. Харків : Юрид. лит-ра, 1997. 400 с.
9. Легеза Є.О. Теорія публічних послуг: адміністративно-правова складова : монографія. Запоріжжя : Гельветика, 2016. 452 с.

10. Мозговий О.О. Адміністративно-правові засади діяльності сервісних центрів МВС України : дис...к. ю. н. спец. : 12.00.07 ; Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2019. 229 с.

11. Державне управління : навч. посіб / За ред. А.Ф. Мельник. Київ : Знання-Прес, 2003. 343 с.

12. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/878-2015-%D0%BF> (дата звернення: 23.07.2020).

13. Про затвердження Положення про Головний сервісний центр МВС (у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 26.11.2018 р. № 955) від 07.11.2015 № 1393. URL : <https://hsc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/Polozhennya-GSTS.p> (дата звернення: 23.07.2020).

14. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

15. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 32. Ст. 409.

16. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02. 2006 р. № 90-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/nras/29277890> (дата звернення: 23.07.2020).

